

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ

ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΠΥΡΔΑ

Ἐτησία συνδρομὴ δραχ. ν. 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 προπληρωτέας.

ΕΤΟΣ Η'.—Ἐρ' Ἀθήραις 1 Μαΐου 1886.—Ἀρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπήρεια τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως ἐπὶ τῶν ζώων.—Ἱστορία τοῦ καπνοῦ.—
Γαστροεντερικὸς σωλὴν.—Κοιλία.—Μέθοδος θεραπείας.—Κανέλλα.—Συνταγο-
γραφία.—Ἀριστοτέλης.—Κόμη.—Θεραπεία πληγῶν.—Χαλκοῦ ἱατρικά.—Πένθος.
—Ἀγάλμα χρυσοῦ.—Κάτοικοι οἰκουμένης.—Ἐλαία καὶ στέατα.—Σκοτεινὰ οἰ-
κήματα.

Α' ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ

Ἐπήρεια τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως ἐπὶ τῶν ζώων.

(Συνέχεια προηγούμενου)

Οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ τοιαύτη ἐπήρεια τῆς ἀτμοσφαιρας
γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων καὶ ἐπὶ πάσης τῆς ὀργανικῆς φύ-
σεως. Τὰ ζῷα διατίθενται ἀναλόγως τῆς διαθέσεως τῆς ἀτμοσφαι-
ρας, καὶ ἐνίοτε δύναται τις προορᾶν διὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν φαινομένων
τὰς προσεχεῖς μεταβολὰς αὐτῆς. Οἱ βάτραχοι προσδρακόμενοι τὸ ὑετιον
ἐπιλαμβάνουσι τὴν φωνὴν των ἀπὸ χαρᾶς, προσδρακόμενοι τὸ ὑέτιον
ὡς περ ἡδυσμα τοῦ λιμναίου. Ὁ Ἄρατος λέγει τὸ φαινόμενον

τοῦτο τῶν βατράχων ὡς ἐν τῶν σημείων τοῦ μέλλοντος ὑετοῦ
 «ἢ μᾶλλον δεῖλαι γενεαί, ὑδροῖσιν ὄνειαρ
 αὐτόθεν ἐκ λίμνης πατέρας βοῶσι γυρίων».

καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα προμαντικά εἰσι, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν. ἔνθα
 χλωροβάτραχος, ὅταν λούηται ἐντὸς τοῦ πυθμένος ἀγγείου, ἐπὶ τοῦ
 ὑπάρχει ὕδωρ, σημαίνει προσεχῇ βροχῇ· ὅταν κᾶθηται ἐπὶ τοῦ
 στομίου τοῦ ἀγγείου, σημαίνει καλὸν καιρὸν, κλπ. Ὁ ἰχθύς ὁ κα-
 λούμενος κωδύτης, εὐρισκόμενος ἐντὸς ἀγγείου πλήρους ὕδατος, ἐ-
 χοντος ἐν τῷ πυθμένι ἄμμου, ὅταν ὁ καιρὸς ᾗ εὐδίας, μένει ἀκί-
 νητος ἐπὶ τῆς ἄμμου· ὅταν μέλλῃ γενέσθαι ἀκατάστατος, ἀνακί-
 νηται· καὶ εἰ μὲν ἔσεται τρικυμία, ἀνακινεῖ τὴν ἄμμου, θολοὶ τὸ
 ὕδωρ, καὶ φαίνεται ἀνησυχῶν. Οὕτως ἐνίοτε προμηνύει τὸν καιρὸν
 πρὸ 24 ὥρων. Ἡ βδέλλα ὡσαύτως προλέγει τὸν καιρὸν· τεθείσα
 ἐντὸς φιάλης, ἐχούσης ὕδωρ κατὰ τὰ 3/4 τῆς χωρητικότητος, ὅπερ
 ἀνανεοῦται τὸ μὲν θέρος κατὰ 8 ἡμέρας, τὸν δὲ χειμῶνα κατὰ 15,
 τοῦ στομίου τῆς φιάλης πεφραγμένου ὄντος διὰ παχέος ὑφάσματος.
 Ἐὰν αὕτη μένῃ ἐπὶ τοῦ πυθμένος ἀκίνητος καὶ περιστραμμένη ὡς
 κοχλίας, σημαίνει ὥραϊον καὶ σταθερὸν καιρὸν, εἴτε χειμῶν εἴτε θέ-
 ρος ἐστίν. Ἐὰν ἀναδαίνῃ ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τῆς φιάλης, σημαίνει βρο-
 χὴν ἢ χιόνα, ἐν ὅσῳ μένει ἐπὶ τῆς θέσεως ἐκείνης. Ἐὰν κολυμβῇ
 ταχέως ἐκ τοῦ ἐνδὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου καὶ μένῃ ἀνήσυχος,
 σημαίνει ἄνεμον· ἡσυχάζει δὲ ἅμα ἀρχίσῃ πνέειν· ἐὰν μένῃ
 τοῦ ὕδατος καὶ κινῆται ἀτάκτως ἐκ τοῦ ἐνδὸς εἰς τὸ ἄλλο μέρος, ση-
 μαίνει καταιγίδα μετὰ βροντῶν, ἀστραπῶν καὶ τρικυμίας.

Ἡ ἀράχνη μένουσα ἐμπροσθεν τοῦ ἰστοῦ τῆς, καὶ ἔχουσα τε-
 ταμένα τὰ ἐμπρόσθια σκέλη, σημαίνει καλὸν καιρὸν. Μακρὰν δὲ
 τοῦ ἰστοῦ καὶ ἀνεστραμμένην ἔχουσα τὸ σῶμα, σημαίνει κακὸν
 καιρὸν. Μένουσα περὶ τὴν 10ην ὥρ. π. μ. ἐπὶ τοῦ κέντρου τοῦ ἰστοῦ
 καὶ κλονίζουσα αὐτὸ διὰ τῶν ποδῶν τῆς, σημαίνει καλὸν καιρὸν. Αἱ
 παλαιαὶ ἀράχναι δεικνύουσιν ἀσφαλέστερον τὸν καιρὸν καὶ μάλιστα
 τὴν πρωίαν. Ὁ Ἀριστοτέλης (πρ. 26) λέγει «ὅταν τὰ ἀράχνια
 πολλὰ κινῶνται, πνεύματος ἐστὶ σημεῖον».

Ὁ ἰχθύς ὁ καλούμενος τευθίς (μπαρπούνη), ἐὰν φαίνεται ἐν θα-
 λάσσῃ, σημεῖόν ἐστι μεγάλου χειμῶνος. Ἐὰν ὁ πολύπους (ὄκτα-
 πόδι) ἀνατρέχῃ εἰς τὴν γῆν καὶ ἀναλαμβάνηται πετρίδιον, σημεῖον
 ἐστὶν ὅτι μετ' ὀλίγον ἔσεται ἄνεμος. Καὶ ἄλλα διάφορα ζῷα διαθέ-
 τετράποδα καὶ πτηνὰ προδιατίθενται ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς των
 σεως διαφόρως, καὶ πολλὰ προμηνύουσιν ἐκ τῆς σωματικῆς, ἢ
 καταστάσεως τὸν μέλλοντα καιρὸν. Ἡ γαλῆ, ὁ κύων, ὁ χοῖρος, ἢ

ὄνεις, ὁ ἀλέκτωρ, κλπ. εἶνε γνωστὸν κοινῶς ὅτι ἐκ τινων φαινομένων
 ἐπ' αὐτῶν προμηνύουσι τὸν καιρὸν.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ

Ἱστορία τοῦ καπνοῦ.

Ἡ διὰ τῆς ὀσφρήσεως χρήσις τοῦ καπνοῦ ἐπενοήθη ἀργά. Κατὰ
 πρῶτον ἢ χρήσις ἐγένετο παρὰ βασιλείσης ἐν Γαλλίᾳ πασχοῦσης
 ὑπὸ ἡμικρανίας. Κατὰ μίμησιν ἢ κολακίᾳ καὶ ἡ αὐλοδουλωσύνη, εἰς
 ἣν ὑπόκεινται οἱ κενόδοξοι πλούσιοι καὶ ἄλλοι, ἐπέβαλε τὴν τοιαύτην
 χρήσιν καὶ εἰς τούτους, καὶ κατέστη τὸ ὀσφραίνεσθαι κόνεως καπνοῦ
 (πρεζάρειν) συστατικὸν εὐγενείας καὶ πολιτισμοῦ· διότι «φιλεῖ τὸ
 ἀπῆκοον μιμεῖσθαι τοὺς ἀρχοντας.» Οἱ παρουσιαζόμενοι ἐνώπιον
 τῶν βασιλέων Λουδοβίκου ΙΓ' καὶ ΙΔ', ἐπειδὴ οἱ βασιλεῖς οὗτοι ἐπρε-
 ζάρουν πολὺ καὶ ὁ ταμβάκος ἔμενεν εἰς τοὺς ῥώθωνας καὶ ἐπὶ τῶν
 μῆλων τοῦ προσώπου, ἔφερον ξύστρον καὶ θηλάκιον ἐν χειρὶ πλη-
 ρές ταμβάκου, τοὺς δὲ ῥώθωνας εἶχον γεμάτους ἐκ τῆς πολυτίμου
 ταύτης κόνεως, καὶ συνάμα ἐχρωμάτιζον ἐκ ταύτης καὶ τὰ μῆλα
 τοῦ προσώπου· τὰ δὲ ἐνδύματα εἶχον ὄζοντα ἐκ ταμβάκου.

Ὁ τότε ταμβάκος ἦτο συμπαγὴς καὶ ἐν τῷ ὀσφραίνεσθαι ἐξέετο.
 Κατόπιν ἐτελειοποιήθη ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ καὶ ἐπωλεῖτο ὑπὸ κόνιν·
 ἰγκατελείφθησαν τότε τὰ ξύστρα καὶ τὰ θηλάκια, καὶ ἐπενοήθησαν
 αἱ ταμπακέραι, αἵτινες κατεστάθησαν πολυτελέσταται καὶ ἀπετέ-
 λουν σημαντικὸν βασιλικὸν δῶρημα.

Ἡ τοιαύτη χρήσις τοῦ καπνοῦ ἐγένετο πολυτελῶς τὸ πρῶτον ἐν
 Γαλλίᾳ· ἐντεῦθεν διεδόθη καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη, καὶ κατόπιν εἰς τὴν
 Ἀνατολήν, ἔνθα δὲν ἔτυχεν εὐμενοῦς ὑποδοχῆς. Ὁ Σουλτάνος
 Μωάμεθ ὁ Δ' ἀπηγόρευσε ταύτην ἐπὶ ποινῇ θανάτου, ὁ δὲ τῆς
 Περσίας Σάχης ἐπὶ ἀποκοπῇ τῆς ῥινός. Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ
 ἰακώβου Α' καὶ ἐν Δανιμαρκίᾳ ἐπὶ Χριστιανοῦ Δ' ἀπηγορεύθη ἐπὶ
 ποινῇ ῥαβδισμῶν καὶ προστίμου.

Ἐν Γαλλίᾳ ὅμως τὸ πρεζάρειν ὀσημέραι προώδευε καὶ ἀντικα-
 τίστα τὸ καπνίζειν ἔμενε δὲ τὸ κάπνισμα προοδεῖον εἰς τὸν στρατὸν.
 Τὸ πρεζάρειν ἐπιφέρει βλάβας οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀποφορᾶς καὶ ἐκ
 τῆς ἀκαθαρσίας τῆς ῥινός, ἀλλὰ καὶ διαρκὴ ἐρεθισμὸν ταύτης ἐσω-
 τερικῶς, καὶ ἡ ῥίς καθίσταται ἐν ὑπερτροφίᾳ, τὰ νεῦρα τῆς ὀρά-

σεως διαρκῶς διεγειρόμενα ἐκ ταύτης, ἅμα παύση ἡ πρέζα, ἐπὶ φέρουν ἀμαύρωσιν.

Καίτοι τόσα ἐγράφησαν, τόσα ἐλέχθησαν, τόσαι ποινὰι ἐτέθησαν κατὰ πάσης χρήσεως τοῦ καπνοῦ, καὶ ὁμως ἡ διάδοσις τούτου ἐγένετο ἀκατάσχετος εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Κατὰ στατιστικὰς παρατηρήσεις ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τὰ 1792 μέχρι τοῦ 1832 ἐκάπνιζον τὸ 1/3 τῶν κατοίκων. Ἀπὸ τοῦ 1832 μέχρι τοῦ 1842 ἐκάπνιζον τὰ 2/3. ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ 1852 ἐκάπνιζον τὰ 2/4. ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ 1863 τὰ 5/6., κλπ.

Τὸ δὲ δημόσιον τῆς Γαλλίας εἰσπράττει 225 ἑκατομ. φρ. ἐκ τοῦ φόρου τοῦ καπνοῦ, ἐν ᾧ τῷ 1832 εἰσέπραττε μόνον 28 ἑκατομ. φρ.

Ἡ τοιαύτη πρόοδος πρὸς τὸ καπνίζειν πανταχοῦ ἤδη εἰς ὅλον τὸν κόσμον προβαίνει γοργῶς.

Ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ ὑπῆρχε παναρχαιοτάτη παρὰ τοῖς ἀγρίοις τῆς Ἀμερικῆς, οἵτινες ἐκάπνιζον διὰ πίπας· τοιαῦται πίπαι εὗρέθησαν ἐντὸς λίαν ἀρχαίων τάφων.

Ὁ πόθος ὁμοῦ τοῦ καπνίζειν ὑπῆρχεν ἐπὶ παναρχαιοτάτης ἐποχῆς καὶ παρὰ τοῖς βαρβάρους λαοῖς τῆς Εὐρώπης. Οἱ ἀρχαῖοι Γαλάται καὶ οἱ Γερμανοὶ εἰσέπνεον τὸν καπνὸν τοῦ κανάβου. Ἰδίως εἰσέπνεον τοῦτο οἱ ἱερεῖς, οἵτινες ἐμέθυον ἐνώπιον τῶν εἰδώλων των. Ἡδὴ πολλοῦ ἐπὶ τῆς οἰκουμένης καπνίζουσι διάφορα ἄλλα εἶδη φυτῶν ἀντὶ καπνοῦ. Ἐν Τουρκίᾳ, Ἰνδίας καὶ Κίνας καπνίζουσι τὸ ὅπιον ἠνωμένον μετὰ ἀρωμάτων. Ἐν Σιθηρίᾳ μύκητάς τινος τῆς Περσίας καὶ ἐν Ἀφρικῇ ἀπὸ Μαρόκου μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καπνίζουσι τὸν κánaβον καὶ τὴν ἰνδικὴν κánaβον (ἀσχίλχην). ἐν Περροῦ, Βολιβία καὶ Ἀρχιπελάγει καπνίζουσι τὴν βετέλαν· ἐν Σκωτίᾳ τὸ κόκα· ἐν Γερμανίᾳ τὴν βρυωνίαν (χούμελι· λευκὴ ἄμπελος) καὶ τὸ τσαΐ.

Γ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Περὶ τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος καὶ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ.

Τὸ μήκος τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸ εἶδος τῶν τροφῶν, ἐξ ὧν τρέφονται τὰ ζῷα. Εἰς τὰ χορτοβόρα, τῶν ὁποίων ὁ στόμαχος εἶναι εὐρὺς καὶ πολυσύνθετος, τὸ μήκος τῶν ἐντέρων εἶναι 15 ἕως 17κις μακρότερον τοῦ σώματος. Ἐν γένει δὲ ἀπὸ

τοῦ πυλωροῦ μέχρι τοῦ πρωκτοῦ ἔχουσι μήκος περὶ τὰ 27 μέτρα. Εἰς τὰ σαρκοβόρα εἶναι στενὰ καὶ βραχέα· π. χ. τοῦ λύκου ἔχουσι μήκος μέτρ. 2, 3[10].

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις εἶναι παμφάγος, ἔχει τὸν γαστροεντερικὸν σωλήνα ἀπὸ 5 ἕως 7κις μακρότερον τοῦ σώματος.

Τὸ αἶτιον τῆς διαφορᾶς ταύτης τοῦ μήκους τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος ἀποδοτέον εἰς τὴν φύσιν τῶν τροφῶν. Αἱ φυτικά ὕλαι ἀπαιτοῦσι χρόνον πολὺν ἵνα διαμείνωσιν εἰς τὸν στόμαχον ἕως οὗ μεταβληθῶσιν εἰς χυλὸν καὶ παρὰ τῶν ἐντέρων ἀπορροφηθῇ οὗτος· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ᾔηνε μακρὰ τὰ ἔντερα ὅπως βραδύνη ἡ ἐξοδὸς των καὶ διαρκέση ἡ διαμονὴ των πολὺ. Αἱ ζωϊκαὶ ὕλαι χωνεύουσι ταχέως καὶ εὐκολώτερον τῶν χόρτων, καὶ ἐὰν μείνωσιν αὐταὶ ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς ἐντέροις, τὰ περιττὰ αὐτῶν σήπονται καὶ βλάβην τῇ υγιείᾳ ἐπιφέρουσι· διὰ τοῦτο εἰς βραχέα τὰ ἔντερα ἵνα ταχέως ἐξέρχωνται.

Καθ' ὅλην τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν ὁ γαστροεντερικὸς σωλήν εἶναι κεκαλυμμένος ὑπὸ λεπτῆς μεμβράνης καλουμένης **βλενομεμβράνης**, ἐξ ἧς ἐκκρίνεται ὑγρὸν μυσώδες, τὸ ὁποῖον διατηρεῖ τὴν ἐπιφάνειαν ταύτην γλίσχραν πρὸς εὐκολίαν τῆς διαβάσεως τῶν τροφῶν. Ὁλος ὁ γαστροεντερικὸς σωλήν εἶναι πολὺ ἐλαστικὸς· τοῦτο χρησιμεύει εἰς πολλὰς περιστάσεις· ἔχει σημαντικὴν συστατικὴν δύναμιν, δι' ἧς συστέλλεται κατὰ μήκος καὶ κατὰ πλάτος καὶ λαμβάνει διαφόρους κινήσεις. Τὰ πλεῖστα ἀπορροφητικὰ ἀγγεῖα ἔχουσι τὰ λεπτὰ ἔντερα.

Τὰ ἔντερα ἀρχόμενα ἀπὸ τοῦ πυλωροῦ τοῦ στομάχου ὑφίστανται κυκλικὰς περισταλτικὰς κινήσεις, ἀρχομένας ἀπὸ τοῦ πυλωροῦ καὶ διαδοχικὰς ἀλληλοδιαδόχως ἐφ' ὅλου τοῦ μήκους αὐτῶν. Οὕτω πιέζονται καὶ αἱ ἐν τοῖς ἐντέροις ὕλαι διαδοχικῶς ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὸν πρωκτὸν, καὶ ἐμποδίζεται ἡ ἐπὶ πλέον ἐν αὐτοῖς διάρκειά αὐτῶν. Αἱ κινήσεις αὗται καλοῦνται **περισταλτικαί**.

Γίνεται ὁμως ἐκτάκτως καὶ μᾶλλον ἐκ νόσου καὶ τρίτη κίνησις ἀντίστροφος εἰς τὴν περισταλτικὴν. Αἱ τοιαῦται κινήσεις τῶν ἐντέρων ἀρχονται ἐκ τῶν κάτω καὶ προβαίνουσι μέχρι πυλωροῦ, καλοῦνται δὲ **ἀντιπερισταλτικαί**· ἐκ τῶν τοιούτων κινήσεων, ὅταν αὗται γίνωνται εἰς τὸν στόμαχον, γίνεται ὁ ἔμετος.

Καὶ ὁ στόμαχος ἔχων τροφὰς ποιεῖ περισταλτικὰς κινήσεις ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ πρὸς τὸν πυλωρόν. Ὅταν ὁμως ᾔηνε κενὸς, δὲν γίνονται αἱ περισταλτικαὶ κινήσεις, ἀλλὰ συστέλλεται, σμικρύνεται,

στρέφεται πρὸς τὰ ἐντὸς, καὶ τὸ ἐπιγάστριον κοιλοῦται. Ἡ τοιαύτη κατάσταση δὲν εἶνε ἀνεκτὴ τῇ φύσει καὶ ἀναφαίνεται τότε ἢ *πεινα*.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Περὶ Κοξάλγας.

Κόξα καλεῖται τὸ ἄνω μέρος τοῦ μηροῦ. Ὅθεν πόνος τῆς κόξης (morbus coxae. morbus coxarius). **Κοξαρθροκάκη** ἰδίως λέγεται ἡ ἐξάρθρωσις, αὐτομάτως γιγνομένη ἐκ χοιραδικῆς διαθέσεως τοῦ μηρικοῦ ὀστέου καὶ τῆς κοτύλης τοῦ ισχίου. Εἶνε ἀσθένεια τῶν ἐπιφανειῶν τῆς ἀρθρώσεως.

Ἡ νόσος ἄρχεται ἐκ πόνου συγκεχυμένου ἐπὶ τοῦ μηροῦ βαθέως· εἶτα καθίσταται ὀρμὴ καὶ τοποθετημένος, ἐκτεινόμενος μέχρι τοῦ γόνατος· ἐνίοτε ἀναφαίνεται περιοδικῶς πόνος, θερμότης καὶ μῆ- κυνσις τοῦ μηροῦ εἰσὶν οἱ χαρακτῆρες τοῦ πρώτου σταδίου τοῦ πά- θους. Μετὰ ταῦτα ἐπέρχεται βραχύτης τοῦ μηροῦ μεθ' ὧν τῶν σημείων τῆς ἐξαρθρώσεως πρὸς τ' ἄνω καὶ ὀπίσθεν. Ὁ μέγας τρο- χαντήρ φέρεται πρὸς τ' ἄνω καὶ ἔμπρός. Ὁ πούς καὶ τὸ γόνυ στρέ- φονται πρὸς τὰ ἐντὸς καὶ ἄλλοτε πρὸς τὰ ἐκτὸς ὅτε ὁ μέγας τρο- χαντήρ φέρεται πρὸς τ' ἄνω ἐλκόμενος παρὰ τῶν γλουταίων μυῶν. Γίνονται ἀποστήματα ἐπὶ τῆς ἀρθρώσεως καὶ περίξ καὶ τότε ἐπέρ- χεται ἐνίοτε ὀλεθρος.

Προέρχεται, προδιαθέσεως οὔσης, ἐξ ἐπισχέσεως τοῦ μέρους ἐκεί- νου τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ἐνεκὲν καθίσματος ἐπὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ μέρους ἢ καὶ ἐκ προσκρούσεως.

Ἡ θεραπεία γίνεται διαφόρως κατὰ τὰ αἷτια, τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ἐν γένει ἀπαιτεῖται ἀκίνησις καὶ ἀνάπαυσις μεγάλη· ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ ἱατροῦ, διότι εἶνε πολύτροπος· ἐνίοτε, ἅμα γείνη ἡ ἐξάρθρωσις, ἡ νόσος παύει καὶ μόνον τὸ ὑπο- σκάζειν μένει.

Τὸ πάθος τοῦτο φαίνεται ὅτι ἦτο γνωστὸν ἐκ παναρχαιοτάτης ἐποχῆς. Ὁ πάσχων ἐκαλεῖτο **κοξός**· ἐκ τῆς λέξεως ταύτης γίνε- ται ἢ παρ' ἡμῖν λέξις **κουτσός**, σημαίνει ἰδίως τὸν χωλαίνοντα ἐκ βλάβης τοῦ ἄνω μέρους τοῦ μηροῦ. χωλός, ὁ ἐν γένει μὴ καλῶς βα- δίζων· ὁ δὲ ἀνεπαισθήτως χωλαίνων καλεῖται **ὑποσκάζων**.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Ἐὰν οἱ τοῦ δέρματος πόροι ὥσι πεφραγμένοι ἐξ ἐπιθέσεως ὕλης πινός, ἀνάγκη ν' ἀφαιρεθῇ αὕτη. Ἐὰν ἡ ὕλη ᾖ στερεὰ ὡς ἔμπλα- στρόν τι, ἢ ἐπίχρσιμα ἀδιαπέραστον, τότε πρέπει ν' ἀφαιρεθῇ τοῦτο· εἰ δὲ μὴ, ἂν ᾖ ὕλη ῥυπαρά, δεόν ν' ἀφαιρεθῇ διὰ λούσεως. Ἐν γέ- νει ἵνα ἐπανέλθῃ ἡ τακτικὴ λειτουργία τῆς ἀδήλου διαπνοῆς πρέ- πει τὸ δέρμα νὰ μὴ ἔχῃ τοὺς πόρους πεφραγμένους, οὔτε νὰ πιέ- ζεται πολὺ ἐκ τῶν ἐνδυμάτων· διότι καὶ ἡ ἐκ τούτων πίεσις φράτ- τει τοὺς πόρους καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀδήλον διαπνοήν.

Ἡ καλὴ λειτουργία τῆς ἀδήλου διαπνοῆς θεραπεύει τὰς νόσους, καὶ τὴν ὑγιειάν διατηρεῖ· διότι καλῶς ἐνεργοῦσα οὐ μόνον ἀποβά- λλει τὰς νοσοποιούς ὕλας ἐκ τοῦ διοργανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνά- λογον ζωϊκὴν θερμότητα διατηρεῖ κατὰ τὰ διάφορα κλίματα. Ὁ- σὸν κλίμα τι εἶνε θερμότερον, τόσον ἡ ἀδήλος διαπνοὴ περισσότε- ρον ἐνεργεῖ· διότι τὰ ἀτμώδη ὑγρά τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ἀφαιροῦσι τὸ περιπλέον θερμογόνον τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς περίξ θερμότητος τοῦ σώματος.

Πολλοὶ φυσιολόγοι, ἐν οἷς ὁ Δελάρχης καὶ ὁ I. Δαβῆς παρετή- ρησαν ὅτι ἡ ζωϊκὴ θερμότης αὐξεται καθ' ὅσον προβαίνει τις ἐκ τῶν βορείων κλιμάτων πρὸς τὰ μεσημβρινά· παρετήρησαν προ- σέτι ὅτι τὰ πρόβατα ἔχουσι τὸ θέρος 1^ο ἕως 2^ο βαθμοὺς περισσο- τέραν ζωϊκὴν θερμότητα παρ' ὅσην εἶχον τὸν χειμῶνα. Ἐκ τούτου ἐπεταί ὅτι καὶ ἡ ζωϊκὴ θερμότης τοῦ ἀνθρώπου μεταβάλλεται κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους· τὸ θέρος αὐξεται κατὰ 1^ο βαθμὸν καὶ τὸν χειμῶνα ἐλαττοῦται ἐπίσης. Ὅθεν ἡ διὰ τοῦ θερμομέτρου ἐκτίμησις τοῦ πυρετοῦ εἶνε καὶ κατὰ τοῦτο ἐπισφαλής.

Κατὰ μέσον ὅρον παρ' ἡμῖν ὁ ἀνθρώπος ὑγιῆς μέσου ἀναστήμα- τος ἀποβάλλει διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ὑγρὸν περὶ τὰς δύο ὁκάδας ἐν 24 ὥραις. Τὸ ποσὸν τοῦτο, ἐὰν ἐκ τινος αἰτίας ἐλαττωθῇ καὶ μείνῃ ἐν τῇ διοργανισμῷ, ἐν ᾧ ἔπρεπε ν' ἀποβληθῇ διὰ τῆς ἀδήλου δια- πνοῆς, ἐπιφέρει νόσον.

Τὸ ἀρτηριακὸν αἷμα ἔρχεται διὰ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, ἐνθα ὑπάρχουσιν οἱ ἰδροποιοὶ ἀδενίσκοι, ἐξάγοντι ἐξ αὐτοῦ τὴν ὑγρὰ καὶ ἐκπέμπονται διὰ τῶν πόρων. Τὸ ἀρτηριακὸν αἷμα ἐξερ- χόμενον ἐκ τῆς καρδίας εἶνε ἐλαφρότερον τοῦ φλεβικοῦ· διότι ἐμπε- ρίεται περισσότερον ὀρρόν, ὁ δὲ ὀρρός τοῦ ἀρτηριακοῦ αἵματος εἶνε ἐλαφρότερος τοῦ φλεβικοῦ ὀρροῦ. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο μετὰ τῶν περιτ- τῶν ὕλων ἀποβάλλεται παρὰ τῶν ἰδροποιοῶν ἀδένων διὰ τῶν πόρων

τοῦ δέρματος. Μεταβαίνει δὲ ἐκ τῶν ἀρτηριῶν εἰς τὰς φλέβας διὰ τῆς ἀναστομώσεως τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων δυνάμει τῆς ἀρτεριοσυστολῆς (ἴδε Φυσ. σελ. 29).

Τούτων οὕτως ἐχόντων δῆλον γίνεται ὅτι ἡ ἄδηλος διαπνοὴ μεγίστην δύναμιν ἔχει ἐπὶ τῆς υγιείας. Ἄρα λοιπὸν διακοπὴ πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ ἐπανέλθῃ ἡ λειτουργία αὐτῇ.

Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ὦσι γνωστὰ πάντα τὰ μέσα τὰ ἐπαναφέροντα τὴν ἄδηλον διαπνοήν. Ἐκτὸς τῶν προρρηθέντων ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα προχειρότερα χρήσεως καὶ ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς. Τὰ πρακτικώτερα τούτων εἰσὶ καὶ τὰ ἑξῆς:

(ἀκολουθεῖ).

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Περὶ τοῦ κινάμωμου (κανέλλας).

Κανέλλα (cordex cannellæ ἢ cinamomi) εἶνε ὁ φλοιὸς τῶν νέων κλώνων, δίχως τῆς ἐπιδερμίδος, τοῦ δένδρου **καννελέα** ἢ **δάφνη κινάμωμου**. Φύεται τὸ δένδρον τοῦτο εἰς τὴν Κίναν, τὴν Ἀμερικὴν, εἰς τὴν νῆσον Κεϋλάνην καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους χώρας. Ἡ δὲ ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ἐφύτευσεν εἰς τοὺς κήπους τοῦ ὅπου ἐπέτυχεν ἐξαιρέτως καὶ ἄγει πολλαπλασιαζόμενον τὸ δένδρον. εἶνε 4ων εἰδῶν, Α' ἡ κανέλλα τοῦ Κεϋλάνου, ἥτις εἶνε ἡ καλλιτέρα· συνίσταται ἐκ φλοιῶν λεπτῶν ἐμπεριεχομένων ὁ εἷς ἐντὸς τοῦ ἄλλου καὶ παράγεται ἐκ τοῦ δένδρου δάφνη κινάμωμου, ὑποδιαιρεῖται ὥσαύτως εἰς δύο ἄλλα εἶδη εἰς κανέλλαν βασιλικὴν ἢ μελῶδη καὶ εἰς καμφορώδη ὡς ἔχουσα τὴν ὁσμὴν τῆς καμφορᾶς. Β' ἡ τῆς Κίνας ἥτις ἔχει χρῶμα ὑπόξανθον ἐρυθρὸν, καὶ ἔρχεται ἀπὸ τὰς νήσους Σουμάτρας κλπ. γίνεται ἐκ τοῦ δένδρου δαφνοκασσία (laurea cassia). Γ' ἡ κανέλλα τῆς Κουαγέννης (Caujenne). τὸ δένδρον τοῦτο φύεται εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Δ' ἡ κανέλλα Μάτα, συλλεγομένη ἐκ τῶν φλοιῶν τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν κλάδων. δι' ὃ καὶ εἶνε παχυτέρα καὶ κατωτέρα ποιότητος.

Τὸ ἔλαιον τῆς κανέλλας ἢ κανελλέλαιον ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἐξάγουσιν εἰς τὸν τόπον ἔνθα γίνεται ἡ κανέλλα, δι' ὃ παραλείπομεν τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν. Οἱ φαρμακοποῦνται συμμιγνύουσι τὰ ἡδὴ ταῦτα τῆς κανέλλας ἢ ἐξάγουσι διὰ τῆς ἀπε-

σταλλάξεως τὸ ἔλαιον τῆς κανέλλας ἐμβρέχοντες ταύτην προηγουμένως μὲ οἶνονπνευμα, καὶ οὕτω πωλοῦσιν αὐτὴν πάλιν ὡς καλὴν κανέλλαν· γνωρίζεται δὲ αὕτη ἀπὸ τὴν ὁσμὴν καὶ γεῦσιν.

Τὸ ἀρχαιότερον καὶ εὐαρεστότερον ἄρωμα εἶνε τὸ κινάμωμον ἢ κανέλλα. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐλάβανον τοῦτο ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν Πόντ καλουμένης καὶ κειμένης πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰγύπτου, ἔνθεν καὶ τὸν ἐλέφαντα ἐλάβανον, ἐκεῖθεν εἶχον καὶ πολύτιμα ὑφάσματα, καὶ μῦρα (ἄρώματα) κλπ. διότι ἦτο τόπος εὐδαίμων· ἐλάβανον ταύτην καὶ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν.

Ἡ Ἁγία Γραφή ἀναφέρει περὶ κινάμωμου ἢ κανέλλας, πρὸς ὃ παραβάλλει τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰώβ.

Ὁ Ἡρόδοτος λέγει ὅτοι οἱ Ἀραβες ἐλάβανον τὸ κινάμωμον ἐκ τῶν ξύλων, ἅπερ ἐκόμιζον τὰ μεγάλα πτηνὰ πρὸς κατασκευὴν τῶν φωλεῶν των.

Ὁ Στράβων ἀναφέρει θετικώτερον ὅτι τὸ κινάμωμον ἔφερον ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, ἦτο φλοιὸς κλάδου δένδρου ὠραίου εἶδους δάφνης, ὕψους 8 μέτρων.

Ἐπὶ Ῥωμαίων τὸ κινάμωμον ἐτιμᾶτο μεγάλως καὶ ἐτίθετο ἡ ὁσμὴ αὐτοῦ εἰς τὰ μῦρα καὶ εἰς τὰ καπνίσματα, εἰς τὸ ὕδωρ λουτροῦ· ἐτίθετο καὶ εἰς τὸν οἶνον ἵνα γείνη τονικὸς καὶ μὴ μεθυστικός.

Ἐπὶ Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων τὸ κινάμωμον ἐπεζητεῖτο ἐπὶ μᾶλλον. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα κατεσκευάζετο ποτὶν τι πολύτιμον καλούμενον Ῥόχρας, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ὡς νέκταρ. Συνίστατο ἐκ κινάμωμου, ζινζίβερης, καὶ ἱριδος.

Ἀφ' οὗ τὸ δένδρον τῆς κανέλλας ἐκαλλιεργήθη καὶ εἰς ἄλλους τόπους καὶ ἐπολλαπλασιάσθη, ἡ ὑπόληψις τοῦ πολυτίμου τοῦτου φυτοῦ κατ' ὀλίγον κατέπεσε καὶ ἐγένετο ἐν Γαλλίᾳ παραμυθία περὶ ἐξευτελισμοῦ ἀκατήρησε κανέλλα.

Ἡδὴ χρήσις τοῦ κινάμωμου γίνεται ἡ οἰκιακὴ ὡς καρύκευμα ἀρωματικόν εἰς τινὰ εἶδη· ἱατρικῶς ὁμως ἔχει σημαντικὴν ἀξίαν.

Τὸ κινάμωμον (κανέλλα) εἶνε τὸ μᾶλλον ἐξαιρετικὸν τονικὸν τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τοῦ στομάχου, ἐμποδίζει τὴν παραγωγὴν τῶν ἀερίων καὶ τὰς ἐκ τούτων δυσπεψίας, ὠφελεῖ κατὰ τοῦ βρογχικοῦ κατάρρου καὶ ἐμποδίζει τὸν βήχα· διὰ τοῦτο κόνις κινάμωμου μετὰ κόνεως πεπέρως μαύρου μετὰ μέλιτος ὑπὸ καταπόνητα λαμβανόμενον θεραπεύει τὸν βήχα καὶ διαλύει τὸν κατάρρου· εἶνε ἀντιμεθυστικόν, καὶ ἐμποδίζει τὸν ὕπνον, τὸν παραγόμενον ἐκ τῆς πόσεως οἴνου καὶ ἐκ τοῦ ὀπίου (αἰθιονίου)· διὰ ταῦτα καὶ ὁ Σιδόναμος ἐπρόσθεσεν εἰς τὸ ὄπιον καὶ κινάμωμον πρὸς κατασκευὴν

τοῦ ἑαυτοῦ ἐπαινετοῦ ἱατρικοῦ, τοῦ Λιουδάνου Σίδωνα, ὅπως ἐπαυξήσῃ τὴν ἀντιβηχικὴν ιδιότητα τοῦ ὁπίου.

Εἶνε τὸ προτιμότερον καρύκευμα διὰ τὰ φαγητὰ ἡνωμένον μετὰ πεπέρεως ἢ καὶ ἀνευ τούτου· διότι τονίζει τὸν στόμαχον καὶ ἐμποδίζει τὴν παραγωγὴν τῶν ἀερίων, φέρει εὐψίαν καὶ τόνον τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος· διὰ τοῦτο εἶνε ἀναπύρευκτον πρὸς τὴν βρῶσιν γαλακτοῦχων φαγητῶν καὶ πρὸς πᾶν δύσπεπτον.

Τὸ ἔλαιον τοῦ κινναμώμου ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐπλειφόμενον αἰσθησιν καυτικῆς θερμότητος· μετὰ οἰνοπνεύματος ἐντρίβόμενον τονίζει τὸ δέρμα καὶ ζωογονεῖ τὴν ἄδηνον διαπνοήν.

Χυμικῶς ἐξεταζομένου ἐμπεριέχει πτητικὸν ἔλαιον καὶ ἀρκετὸν ποσὸν βυρσοδεφικῆς ὕλης (τανίνης)· διὰ ταῦτα χρησιμεύει καὶ κατὰ τῆς διαρροίας καὶ τῆς λευκορροίας τῶν γυναικῶν· ὠφελεῖ κατὰ τῆς καταβολῆς τῶν δυνάμεων, ἀτονίας καὶ δυσπεψίας τοῦ στομάχου· εἶνε ἐμμηναγωγὸν καὶ αὖξει τὰς συστολὰς τῆς μήτρας. Κατὰ τινὰς εἶνε αἰμοστατικόν.

Ἡ δόσις τοῦ κινναμώμου εἶνε ὑπὸ κόνιν ἐκ κόκκων 10 μέχρι ἐνὸς δραμίου. Ὑπὸ ἐμβρεγμα ἐν ὕδατι δραμίων 100 ἐκ δύο δραμίων, ἢ ἐν οἴνῳ ἐρυθρῷ ζαχαρούχῳ ὅτε ἀποτελεῖται ὁ ἱπποκρατικὸς οἶνος τῶν ἀρχαίων, περὶ οὗ εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον λέξομεν.

Τὸ βάμμα τοῦ κινναμώμου ἀποτελούμενον ἐξ ἐνὸς μέρους αὐτοῦ καὶ 4 οἰνοπνεύματος ἰσχυροῦ ἐπὶ 15 ἡμέρας ἐμβρεχόμενον, δίδεται ἐσωτερικῶς μέχρι 10 σταγμάτων ἐν ὕδατι· ὠφελεῖ δὲ καὶ ἐξωτερικῶς ἐντρίβόμενον εἰς τοπικὰς ἀτονίας καὶ εἰς ρευματισμούς.

Γ'. ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΓΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ἡ δύναμις τῆς ἐνεργείας ἐκάστου φαρμάκου διαφέρει. Α' κατὰ τὸν τρόπον τῆς χρήσεως αὐτοῦ, Β' κατὰ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, ἂν ᾖ ἀφέψημα, ἐγχυμα, ἐγχύλισμα, ὑπὸ κόνιν, ὑπὸ καταπότια, κλπ.

Γ'. Κατὰ τὴν παλαιότητα αὐτοῦ· διότι πᾶν ἱατρικὸν διὰ τοῦ χρόνου ἀποβάλλει μέρος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἢ μεταβάλλει τὴν ἐνεργειάν του, π. χ. ἡ σκιμμωνία νεαρὰ εἶνε καθαρτικὴ, παλαιὰ διουρητικὴ· ἰδίως ἐλαττοῦται· ἡ δύναμις τῶν κόνεων καὶ τῶν ἐγχυλισμάτων, τὸ ἐγχύλισμα τοῦ στρύχνου παλαιούμενον ἀποστερεῖται κατὰ τι τῆς δυνάμεώς του. Μόνον τὸ τῆς ἀγρώστιδος διὰ τοῦ χρόνου

βελτιοῦται. Διὰ τοῦτο πρέπει ὁ ἱατρός νὰ γνωρίζῃ ἂν ὁ φαρμακοποιὸς ἔχῃ τὴν ἰδίαν πάντοτε σκευασίαν τοῦ ἱατρικοῦ ἢ κατεσκεύασε νέαν. Διὰ ταῦτα ὁ ἱατρός πρέπει νὰ πληροφορεῖται καλῶς περὶ τῆς ποιότητος τοῦ φαρμάκου, ὅπερ διορίζει, καὶ νὰ ᾔνῃ εἰς θέσιν ὥστε νὰ διακρίνῃ ταύτην π. χ. τὸ ἐκχύλισμα τοῦ στρύχνου παλαιὸν συσσωρεύεται κατ' ὀλίγον ἀφανῶς ἡ δηλητηριώδης δύναμις ἐν τῇ ὀργάνισμῳ, καὶ ἐὰν δοθῇ ἐκχύλισμα νεαρὸν ὑπὸ τὴν αὐτὴν δόσιν, ἀμέσως ἀναφρίνονται ὀλέθρια δηλητηριώδη ἀποτελέσματα.

Δ'. Τὸ αὐτὸ φάρμακον, ἡ αὐτὴ δόσις ἐνεργεῖ ἐνίοτε διαφόρως κατὰ τὰς ἡλικίας, κράσεις, ἰδιοσυγκρασίας, καὶ γένη. Ταῦτα πάντα πρέπει εὐκρινῶς νὰ γνωρίζῃ ὁ ἱατρός καὶ κατὰ ταῦτα νὰ γράφῃ τὴν συνταγὴν.

Ε'. Ἡ πρόληψις τοῦ ἀσθενοῦς περὶ φαρμάκου τινὸς μεταβάλλει τὴν ἐνεργειαν· τοῦτο πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ γράφων συνταγὴν ἱατρός. Ἡ δόσις τοῦ ἱατρικοῦ διαφέρει καὶ κατὰ τὰς ἡλικίας (ἴδε Φοῖβ. ἔτ.). Τὸ κλίμα καὶ ἡ διαίτα μεταβάλλουσι τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀνοχήν τοῦ ἱατρικοῦ. Οἱ χωρικοὶ καταβάλλονται ταχύτερον ἐκ τῆς νόσου, καὶ τὰ καθαρτικὰ ὑποφέρουσι ὀλιγώτερον τῶν κατοίκων τῶν πόλεων καὶ τῶν διαγόντων ἡσυχον βίον καὶ τρεφομένων ἐκ μᾶλλον θρεπτικῶν τροφῶν. Τὰ παῖδια ὑποφέρουσι μεγαλειτέρας δόσεις κυλομέλιτος ἢ οἱ ἔφηβοι. Τὰ ναρκωτικὰ ἐνεργοῦσι σφοδρῶς εἰς τὰ νήπια. Μόνη ἐπίθεσις ὀλίγης θηριακῆς ἐπὶ ὀμφαλοῦ νηπίου ἐπέφερε θάνατον, ὡσταύτως τὰ ἐκδόρια ἐν ἡλικίᾳ κάτω τῶν 4 ἐτῶν ἐνεργοῦσιν ἰσχυρῶς καὶ ἐπικινδύνως καὶ μάλιστα ἐὰν μὴ τεθῶσιν ἐν ἀρμοδίῳ χρόνῳ, ἐπιφέρουσιν ἐλκώσεις, ἐρυσίπελας, στραγγουρίαν, κλπ.

Αἱ γυναῖκες συνήθως ὑποφέρουσιν ὀλιγώτερον τὰ φάρμακα ἢ οἱ ἄνδρες, διὰ τοῦτο τὰς πρὸς γυναῖκας δόσεις δοτέον μικροτέρας. Ἡ συνεχὴς χρῆσις ἱατρικοῦ ἐξασθενεῖ τὴν ἐνεργειαν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο πρέπει ὁ ἱατρός νὰ διακόπῃ ταύτην, ἢ νὰ μεταβάλλῃ τὴν σκευασίαν, ἢ νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλο ἰσοδύναμον· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ φάρμακα, τῶν ὁποίων ἡ συνεχὴς χρῆσις γιγνομένη ἔστω καὶ εἰς μικρὰν δόσιν δύναται διὰ τοῦ χρόνου νὰ ἐπιφέρῃ, ἐὰν ἡ δηλητηρίον, ὀλέθρια ἀποτελέσματα χρονίας δηλητηριάσεως· τοιαῦτά εἰσι τὸ ἄρσενικόν, ὁ στρύχνος, αἱ σκευασίαι τοῦ μολύβδου, τοῦ ὑδαργύρου, κλπ. Ἡ ἔξις μόνον οὐδετερόναι τὴν δύναμιν τῶν μὴ καθολικῶν δηλητηρίων. **Καθολικὰ δηλητήρια** λέγονται τὰ μὴ φανεύοντα πάντα τὰ ὀργανικὰ ὄντα.

Τῶν καθαρτικῶν ἡ ἐνεργεια δὲν ἐλαττοῦται διὰ τῆς ἔξεως, ἐκ τούναντίου αὖξεται.

Ὁ ἰατρός δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστευῇ τὴν ἀνοχὴν τινῶν σωμάτων πρὸς μεγάλην δόσιν ἱατρικῶν, διότι ἐνίοτε ἀναφαίνονται αἰφνης σφοδρὰ ἀποτελέσματα καὶ ἀνέλπιστα. (ἀκολουθεῖ).

ΠΑΝΤΟΙΑ

Ὁ μέγας σοφὸς Ἀριστοτέλης, ὅστις καὶ ἰατρός ἦτο ἐνόσει ποτέ. Ὁ ἐπισκεπτόμενος ἰατρός τοῦτον διέταξεν ἱατρικόν τι. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης πρὸ τῆς ἐκτελέσεως εἶπεν εἰς τοῦτον. Ἰατρὲ, πρὸ τῆς χρήσεως πρέπει νὰ εἴπῃς τὴν αἰτίαν τοῦ πάθους, καὶ πρὸς τί τὸ ἱατρικὸν διορίζεις, ἵνα πείσῃς. Ἐδίδαξεν οὕτω, ὅτι ὁ ἰατρός χωρὶς τῆς αἰτίας καὶ τοῦ λόγου οὐδὲν φάρμακον πρέπει νὰ διορίζῃ.

Κόμη

Τὸ δαννέλαιον αὔξει τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, λειαίνει καὶ ποιεῖ μελαίνας.

Βάλαμον πρὸς θεραπείαν καὶ ἐπούλωσιν πληγῶν παντὸς εἶδους.

Λάβε βάμματος πταρνικῆς (tinct. arnicæ. m.) δρ. 4. Περχλωρούχου σιδήρου δρ. 1. μίξον κατὰ τέχνην.

Ἐμβρεξον ἐκ τοῦ ὕγρου τοῦτου βάμβακα καὶ ἐπίθεε ἐπὶ τῆς πληγῆς, καὶ ἀνανέωνε κατὰ 12 ὥρας. Ἐὰν ἡ ἐπαφὴ φέρῃ πολλοὺς πό-
νους, ἀραίωσε τὸ ρευστόν δι' ὀλίγου ὕδατος.

Καὶ μόνον τὸ βάμμα τῆς πταρνικῆς ἀρκεῖ πρὸς ἐπούλωσιν.

Αἱ ἐκ χαλκοῦ ἱατρικαὶ ὀφέλειαι.

Οἱ ἐργαζόμενοι τὸν χαλκόν, οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ ἐξορύττοντες χαλκόν, γίνονται ὀξυδερκεῖς, καὶ ἂν μὴ ἔχωσι βλεφαρίδας, αὗται φύονται. Τὰ παραγόμενα τραύματα δι' ἐργαλείου χαλκίνου θεραπεύον-

ται ταχύτερον τῶν ἄλλων τραυμάτων τῶν παραγομένων διὰ σιδήρου ἢ καὶ ἄλλης αἰτίας.

Θειϊκὸς χαλκὸς (ἀλογόπετρα) μετὰ στυπτηρίας θεραπεύει τὰ σιφυλιδικὰ ἔλκη. Ὁ θειϊκὸς χαλκὸς μετὰ ἀλόης εἰς ἀλοιφήν θεραπεύει τὰς ἐξοχάδας, ὠφελεῖ πρὸς πᾶσαν πληγὴν· διάλυσιν μικροῦ ποσοῦ θειϊκοῦ χαλκοῦ θεραπεύει τὴν χρονίαν ὀφθαλμίαν· διὰ τεμαχίου τούτου καυτηριάζονται τὰ πάσχοντα βλέφαρα. Ὑπὸ δόσιν 4 ἢ 5 κόκκων ἐν ὕδατι ἐπιφέρει ταχέως ἑμετόν· ὑπὸ μικρὰν δόσιν θεωρεῖται ὡς προφυλακτικὸν κατὰ τῆς χολέρας. Πλάξ χαλκοῦ ἐπὶ τῆς κοιλίας διαρκῶς τεθειμένη προφυλάττει ἐκ τῆς χολέρας.

Ἐὰν ἦσαι κρυωμένος καὶ τροφὴν φάγῃς, πολλήν, δυσπεψία θὰ σοι ἔλθῃ, καὶ ὁ στόμαχος θὰ πάσχῃ διαρκῶς ἐπὶ πολὺ. Σκοτοδιάναν θέλεις ἔχει, καὶ τῶν νεύρων ταραχήν.

Ἴνα δὲ θεραπευθῇς, ὀδυνάφατον λαβὼν, ἄλειφε πρῶτ', ἐσπέρας ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου· πίνε δὲ καὶ λεμονάδας ἀντὶ ὕδατος κοινοῦ. Ἀπεχε μὴ τρῶγε γάλα, οὔτε ρόφημα οὐδὲν καὶ πᾶν ὅ,τι δὲν χωνεύεις. (Κατασκευὴν ὀδυναφάτου ἴδε Φοῖβον ε. ε. φύλλον 1.)

Περὶ πένθους.

Τὸ πένθος εἶνε ἔκφρασις ἢ παράστασις πρὸς τοὺς ἄλλους τῆς λύπης, ἣν αἰσθάνεται τις ἐκ τοῦ θανάτου προσφιλοῦς τέκνου, συζύγου, ἀδελφοῦ ἢ ἐγγυτάτου φίλου.

Ὁ λυπούμενος ἀρέσκεται εἰς τὰ μελαγχολικά· ἀρέσκεται νὰ ἐνδύηται μαῦρα καὶ νὰ βλέπῃ μαῦρα, ἀποφεύγει τὸ χαρίεν, τὰς τέρψεις καὶ τὰ εὐάρεστα, καὶ ποθεῖ τὰ παρέχοντα σκυθρωπότητα.

Ὁ λυπούμενος τὰ πάντα συγκεντρώνει εἰς τὴν λυπηρὰν θέλησίν του, ἀρέσκεται νὰ βλέπῃ καὶ τοὺς ἄλλους συμμεριζομένους καὶ συμμετέχοντας τῆς λύπης του· ἐπομένως νὰ ᾧσι μαυροφόροι.

Ἀλλὰ δὲν σκέπτεται ὅτι εἰς τοὺς φίλους του καὶ ἐν γένει εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, ὡς καὶ εἰς παντὰ ἄλλον, ὀφείλει νὰ παρέχῃ εὐχαρίστησιν ἢ παρουσίαν του, ἢ ὁμιλίαν του καὶ ἢ συμπεριφορὰν του· διότι τοῦτο φύσει ἀπαιτεῖται, φύσει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ τερπνὸν ἀρέσκεται, καὶ τὸ δυσάρεστον ἀποφεύγει. Ὀφείλει λοιπὸν ὁ πενθὼν ἐν τῇ καρδίᾳ του νὰ ἔχῃ τὸ πένθος καὶ ὄχι εἰς τὰ ἐνδύματα καὶ εἰς τὸ σκυθρωπὸν καὶ ἄχαρι καὶ ἐν γένει εἰς τὸ παρίστασθαι λυπηρῶς, διότι οὕτω παρέχει δυσἀρέσκειαν καὶ λύπην εἰς τοὺς ἄλλους, ὅπερ ἀπρεπές· διότι φύσι ἕκαστος εὐχαριστεῖται εἰς τὸ εὐάρεστον, καὶ

ἀποφεύγει τὸ δυσάρεστον· ὁ δὲ καλῶς συμπεριφερόμενος πρέπει νὰ προξενῇ εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ὄχι δυσαρέσκειαν.

Ἀνάγραμμα ὁμοιάζον τὸν χρυσόν.

Λάβε 10 μέρη χαλκοῦ, 1 μέρ. ψευδαργύρου καὶ 7 μέρη πλατίνης. Σύντηξον ἐν πρώτοις τὸν χαλκὸν καὶ τὴν πλατίνην διὰ βόρακος καὶ στρώματος κόνεως ἄνθρακος, εἶτα πρόσθες τὸν ψευδάργυρον· οὕτως ἀποτελεῖται σῶμα ἔχον ὅλας τὰς ιδιότητας τοῦ χρυσοῦ καὶ δὲν προσβάλλεται παρὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος.

Ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς οἰκουμένης.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ φυσιοδίφου Χούβνερ ὑπάρχουσιν ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου κάτοικοι 1,376, ἑκατομμύρια· ἐκ τούτων κατὰ θρησκείαν ὑπάρχουσιν

Χριστιανοὶ ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομμύρια, ὧν Καθολικοὶ.....	200
..... Διαμαρτυροῦμενοι.....	110
..... Ὁρθόδοξοι.....	80
..... Αἰρετικοὶ διάφοροι.....	10
.....	400
Βουδισταὶ.....	500
Βραχμανισταὶ.....	150
Μωαμεθανοὶ.....	80
Ἰσραηλίται.....	6
Θρησκεῖαι γνωσταὶ ἄλλαι.....	230
Θρησκεῖαι ἀγνωστοὶ.....	10

Περὶ ἐλαίων καὶ στεατῶν.

Τὰ μὲν ἔλαια εἶνε ὕλη λιπαρά, τὰ πλεῖστα ὕγρα ὑπὸ τὴν συνήθη θερμοκρασίαν. Εὐρίσκονται κυρίως ἐν τῇ φυτικῇ ὕλῃ ἐντός μικρῶν κυστιδίων (ἀσκιδίων) λεπτῶν, τὰ ὅποια ὑπάρχουσι μεμονομένα ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δισκορπισμένα κατὰ τὸ πᾶλλον καὶ ἥττον εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ.

Τὸ δὲ **στέαρ** εὐρίσκεται εἰς τοὺς κυβελώδεις ἱστοὺς τῶν ζώων· ὡσαύτως ἐντός κυστιδίων, ἀλλὰ πάντων συμπεπικνωμένων καὶ ἀποτελούντων μάζαν καλουμένην **πάχος**, τὸ ὅποιον εἶνε ὑπὸ τὴν συνήθη θερμότητα εἰς μαλακὴν στερεάν κατάστασιν.

Περὶ ἐλαίων ἰδίως.

Τὰ ἔλαια διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις εἰς ρευστὰ καὶ εἰς στερεά. Τὰ στερεὰ καλοῦνται κοινώτερον **βούτυρα φυτικά**· διότι ἡ κατάστασις αὐτῶν ὁμοιάζει μὲ τὸ βούτυρον, τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ γάλακτος ζῶων. Τοιοῦτο φυτικὸν ἔλαιον εἶνε τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ κακάου (ἴδε Φοῖβον ἔτους Ζ' 122), τὸ ὅποιον καλεῖται βούτυρον κακάου.

Ἐκαστον φυτικὸν ἔλαιον ἔχει ἰδίαν ὁσμὴν· εὐρίσκονται εἰς μέγα ποσὸν εἰς τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν, καὶ ὀλίγα τινὰ εἰς τὸ περικάρπιον (περικάλυμμα τῶν σπερμάτων)· τοιοῦτον ἔλαιον εἶνε τὸ τῆς ἐλαίας. Ἀλλὰ δὲ εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ περικαρπίου ὡς ἐστὶ τὸ ἔλαιον τῶν λεμονέων, πορτοκαλλέων, κλπ.

Τὰ ἔλαια διακρίνονται καὶ ἄλλως ὑπὸ δύο τάξεις, εἰς ἔμμονα ἢ λιπαρὰ καὶ εἰς πτητικὰ ἢ αἰθέρια.

Περὶ ἐμμόνων ἐλαίων.

Ἐμμονα ἔλαια καλοῦνται ὅσα μένοντα ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν δὲν ἐξατμίζονται· ἔχουσι δὲ τὰς δε τὰς ιδιότητας: Ἐὰν πέσῃ σταγὼν ἐπὶ χάρτου ἢ ὑφάσματος παράγεται ἐκ τούτου κηλὶς (σπῆλος) ἀνεξάλειπτος. Ἐὰν ἔμμονον ἔλαιον μένῃ ἐπὶ πολὺν καιρὸν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀέρος, μεταβάλλεται ἡ σύστασις του καὶ ταγγίζει. Ὅλα ὅμως τὰ ἔλαια ταῦτα δὲν ταγγίζουσιν ἐπίσης. Ὑπάρχουσι τινὰ μὴ εὐκόλως ταγγίζοντα· τοιοῦτον ἔλαιον εἶνε τὸ τῶν λεπτοκαρύων (φουντουκίων).

Θερμαινόμενα πολὺ μεταβάλλουσι τὰ συστατικά των καὶ καθίστανται τρωγόμενα ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν υἱείαν· διὰ τοῦτο τὸ ἔλαιον δὲν πρέπει νὰ προστιθῇ εἰς βράζον φαγητόν, ἀλλὰ ὡμὸν, νὰ ᾔνη δὲ καὶ καλῆς ποιότητος.

Εἰσὶν ἀδιάλυτα εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ὀλίγον διαλυτὰ εἰς τὸ οἶνόπνευμα. Μόνον τὸ ἔλαιον τοῦ κίκεως (ρετσινόλαδον) καὶ τὸ τοῦ κρότονος εἰσὶν ἐντελῶς διαλυτὰ εἰς τὸ οἶνόπνευμα καὶ ἔτι περισσότερον εἰς διαλυτὰ εἰς τὸν αἰθέρα.

Ἐνθῶνται μὲ τὰ στέατα, καὶ μὲ τὴν πότασσαν, σόδα, τίτανον, καὶ ἄλλας ὁμοίας χυμικὰς ὕλας, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται χυμιστὶ βάσεις καὶ ἀποτελοῦσι σάπωνα.

Διὰ νὰ ἐξαχθῇ ἔλαιον πρέπει νὰ διαρραγῇ τὸ κυστιδίον, ἐνθα ἐμπεριέχεται. Διαρρηγνύεται διὰ πίεσεως τῶν καρπῶν, ἐνθα εὐρίσκονται, ἢ δι' ἐμβρεξέως διὰ βραστοῦ ὕδατος, διότι οὕτω καταστρέφονται τὰ κυστιδία. Δι' ἀποσταλλάξεως δὲν ἐξάγονται· διότι, ὡς ἐρρέθη, μεταβάλλεται ἡ ποιότης τοῦ ἐλαίου διὰ τῆς μεγάλης θερμότητος.

Βλάβαι ἐκ τῶν σκοτεινῶν οἰκημάτων κατὰ τῆς ὑγείας.

Μεταξὺ τῶν παραλόγων ἀπομιμήσεων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ βίου παρὰ τοῖς πιθηκίζουσι παρ' ἡμῖν εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τῶν εὐρωπαίων εἶνε καὶ τὸ διατηρεῖν σκοτεινοὺς τοὺς θαλάμους τῶν οἰκῶν διὰ κλεισίματος τῶν παραθυροφύλλων ἵνα μὴ εἰσέρχεται φῶς. Οὕτως αἱ μιμητικαὶ οἰκοδόσποιναί χάριν ἐπιδείξεως ἐξευγενισμοῦ διαμένουσι διαρκῶς ἐν σκοτεινῷ θαλάμῳ, καθίστανται νευροπαθεῖς, ἐνοχλοῦνται ἐκ παραμικρᾶς αἰτίας, γίνονται ὑστερικά, χαλαραὶ, μὴν ἀντέχουσαι εἰς κόπον, ἔχουσι χροῖαν χλωρόχρουν, ὑφίστανται ἀφθόνους λευκορροίας, δυσπεψίας, ἀέρια εἰς τὰ ἔντερα, γίνονται ἰδιότροποι, καὶ ἐν ᾧ ποθοῦσι βίον ἡρεμον καὶ τερπνόν, διάγουσιν ἐν ταραχῇ, καὶ ἐν βλάβῃ τῆς ὑγείας, στερούμεναι πολλῶν ἡθικῶν καὶ ὑλικῶν τέρψεων. Σὺν τούτοις ἀποκτῶσι καὶ ἀδυναμίαν ὁράσεως, τὰ δὲ παιδιά, τὰ διάγοντα ἐν σκοτεινοῖς δωματίοις, γίνονται μύωπα, ὡχρὰ καὶ καχεκτικά· διὰ ταῦτα ἡ μυωπία ἤδη εἶνε συγχωτέρα.

Εἰς τ' ἀποτελέσματα ταῦτα κατὰ τῆς ὑγείας τοῦ στομάχου ἰδίως συντελεῖ καὶ ὁ ἄλλος πιθηκισμὸς πρὸς τὸν ἐξευγενισμόν, τοῦ γὰρ τρώγει πάντοτε καὶ ἀναποφεύκτως σοῦπαν καὶ ἄλλα ὑγρὰ φαγητὰ θεωροῦντες τὴν σοῦπαν θρεπτικὴν, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον ἔχει (ἴδε Φοῖβον ἔτους Ε'. σελ. 84).

Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καταστρέφει τὰ μιάσματα, καθαρίζει τὸν ἀέρα, ὃν ἀναπνέομεν, ζωογονεῖ τὴν λειτουργίαν τοῦ δέρματος πρὸς τὴν τακτικὴν καὶ καλὴν ἀδῆλον διαπνοήν, καθίστησι τὸ σῶμα συμπαγές, ζωογονεῖ τὴν ὀρεξίν πρὸς τὸ τρῶγειν, παρέχει χροῖαν προσώπου εὐανθῇ, αὐξάνει τὴν θρέψιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος καὶ πολλὰ ἄλλα καλὰ ἐπιφέρει. Καὶ αὐτὰ τὰ φυτὰ ἄνευ φωτὸς γίνονται χλωρωτικά, καὶ κακῶς ἀναπτύσσονται καὶ ἐπὶ τέλους μαραίνονται.

Πᾶσα λοιπὸν οἰκία μὴ καλῶς φωτιζομένη ἔνεκεν κλεισίματος παραθυροφύλλων, ἢ φράγματος ἐκ παραπετασμάτων, εἶνε ἐπιβλαβὴς τῇ ὑγείᾳ.

Τὸ ἡλιακὸν φῶς εἶνε ὑγεία καὶ ζωή. Οἱ ἀφαιροῦντες τὸ ἡλιακὸν φῶς, ἀφαιροῦσι τὴν ὑγίειαν τῶν, τῆς ὁποίας οὐδὲν πολυτιμώτερον.